

JUSTITS MINISTERIET

Udvalg for forberedelse af ny flerårs-
aftale for domstolene

Dato: 2. maj 2023
Sagsbeh: Ketilbjørn Hertz
Dok.: 2598814

3.8 Landsretternes bitingsteder

Baggrund

Hovedforhandlingen i nævningesager og domsmandssager i landsretten foregår ved det tingsted, som sagen geografisk hører til, og lægdommerne bor også i det pågældende område.¹ Straffesager, hvori der ikke medvirker lægdommere, og civile sager hovedforhandles ved landsrettens hovedtingsted. Der kan i enkelttilfælde gøres undtagelse, men det sker sjældent.²

Vestre Landsret har hovedtingsted i Viborg og bitingsteder i Aalborg, Aarhus, Kolding, Sønderborg og Esbjerg. Der blev oprettet bitingsteder i Aalborg, Aarhus og Kolding i 1919, i Sønderborg i 1928 og i Esbjerg i 1960. Ved Genforeningen i 1920 var der som en midlertidig ordning blevet oprettet en Søndre Landsret, som dækkede Sønderjylland indtil 1928.

Østre Landsret har hovedtingsted i København og bitingsteder i Odense, Nykøbing Falster og Rønne. De nævnte bitingsteder blev oprettet i 1919. Der blev endvidere oprettet bitingsteder i Slagelse og Holbæk i 1919, i Næstved i 1945 og i Svendborg i 1960 (kun for domsmandssager), men disse fire bitingsteder blev nedlagt i 2007.

Formålet med ordningen er, at alvorligere straffesager (straffesager, hvor der medvirker lægdommere), når de ankes til landsretten, også i landsretten bliver hovedforhandlet i det område, hvor straffesagen blev behandlet i byretten, og hvor forbrydelsen blev begået. Før 2008 blev de alvorligste

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400
F +45 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

---

¹ Retsplejelovens § 8, stk. 1 og 2, § 79, stk. 1, og § 88, stk. 1, jf. § 79, stk. 1.

² Retsplejelovens § 8, stk. 4, § 79, stk. 3, og § 88, stk. 1, jf. § 79, stk. 3.

straffesager, nævningsagerne, behandlet i landsretten i 1. instans ved hoved- eller bitingsstedet for det område, hvor forbrydelsen blev begået.

Ordningen begrænser samtidig rejsetid for tiltalte, vidner, anklagere, forsvarere, bistandsadvokater og lægdommere. Det er forskelligt fra sag til sag, hvor mange af de pågældende, der konkret sparer rejsetid. Tiltalte bor ikke nødvendigvis i nærheden af gerningsstedet eller kan være flyttet. Vidner kan også bo eller arbejde andre steder, og anklageren og forsvareren og eventuelle bistandsadvokater kommer heller ikke nødvendigvis fra bitingsstedets område.

Nedlæggelsen i 2007 af bitingsstederne i Svendborg, Holbæk, Slagelse og Næstved skete på baggrund af en anbefaling fra Domstolenes Strukturkommission i 2001. Kommissionen vurderede, at de gode trafikale forbindelser og den relativt korte afstand til henholdsvis Odense og København og et forholdsvis begrænset antal årlige sager betød, at en nedlæggelse af disse bitingssteder kun ville påføre de berørte rejseaktivitet i et noget mindre omfang.

Det var også almindeligt forekommende i sager på bitingsstederne i Holbæk, Slagelse og Næstved, at vidnerne kom rejsende fra hovedstadsområdet eller havde måttet tage en hel dag fri fra deres arbejde i hovedstadsområdet for at kunne møde i retten i ofte ganske kort tid.

I sager, der behandles efter den færøske retsplejelov (dvs. civile sager og straffesager med tilknytning til Færøerne), er Østre Landsrets sædvanlige tingsted på Færøerne. Denne ordning behandles ikke i dette notat.

Anvendelse i praksis

Landsretterne afsluttede i alt 1.774 hovedforhandlede straffeankesager med domsmænd og 63 hovedforhandlede nævningsager. Heraf blev der afsluttet henholdsvis 752 hovedforhandlede straffeankesager med domsmænd og 22 hovedforhandlede nævningsager i 2019 på landsretternes bitingssteder, *jf. tabel 1.*

Det bemærkes, at der for tiden behandles flest sager ved bitingsstederne i Odense, Aalborg, Sønderborg og Aarhus og færrest ved bitingsstederne i Rønne, Nykøbing Falster og Esbjerg.

Tabel 1

Antal afsluttede hovedforhandlede straffeankesager med domsmænd og nævningsager ved landsretternes bitingssteder i perioden 2017-2021

<i>Antal sager</i>	2017	2018	2019	2020	2021
Afsluttede hovedforhandlede straffeankesager med domsmænd ved landsretterne, i alt	1.593	1.777	1.774	1.610	1.683
Afsluttede hovedforhandlede straffeankesager med domsmænd ved landsretternes bitingssteder	634	695	752	587	617
Østre Landsrets bitingssteder	211	265	265	178	181
- Heraf bitingssted i Odense	159	180	172	105	116
- Heraf bitingssted i Rønne	7	12	9	10	8
- Heraf bitingssted i Nykøbing Falster	45	73	84	63	57
Vestre Landsrets bitingssteder	423	430	487	409	436
- Heraf bitingssted i Esbjerg	64	70	65	64	64
- Heraf bitingssted i Kolding	80	87	92	56	83
- Heraf bitingssted i Sønderborg	87	73	101	66	90
- Heraf bitingssted i Aalborg	107	117	136	121	126
- Heraf bitingssted i Aarhus	85	83	93	102	73
Afsluttede hovedforhandlede nævningsager ved landsretterne, i alt	53	65	63	56	46
Afsluttede hovedforhandlede nævningsager ved landsretternes bitingssteder	20	21	22	21	16
Østre Landsrets bitingssteder	10	6	9	11	4
- Heraf bitingssted i Odense	5	3	2	6	2
- Heraf bitingssted i Rønne	1	1	1	-	1
- Heraf bitingssted i Nykøbing Falster	4	2	6	5	1
Vestre Landsrets bitingssteder	10	15	13	10	12
- Heraf bitingssted i Esbjerg	-	1	3	4	4
- Heraf bitingssted i Kolding	3	3	1	1	-
- Heraf bitingssted i Sønderborg	1	4	2	2	-
- Heraf bitingssted i Aalborg	-	3	3	2	1
- Heraf bitingssted i Aarhus	6	4	4	1	7

Kilde: Domstolsstyrelsen

Landsretternes dommere og øvrige medarbejdere har fast tjenestested i Viborg og København, og de skiftes til at rejse til et bitingssted typisk fire retsdage i træk i samme uge. For landsretterne indebærer ordningen således, at dommere og retssekretærer bruger en del af deres arbejdstid på transport til og fra bitingssteder, og at landsretterne har udgifter til transport, overnatning og forplejning i forbindelse med disse tjenesterejser.

Udgifter i relation til landsretternes bitingssteder

Østre Landsrets rejseudgifter til bitingsstederne i Odense, Nykøbing Falster og Rønne kan opgøres til i alt ca. 1,8 mio. kr. i 2019 og ca. 1,2 mio. kr. i 2021. Det bemærkes, at reduktionen i rejseudgifter i 2021 bl.a. kan henføres til en lavere rejseaktivitet grundet covid-19.

Det bemærkes endvidere, at Østre Landsret ikke afholder huslejudgifter og øvrige bygningsrelaterede udgifter til bitingstederne i Odense og Rønne, da disse indgår som en del af byretternes matrikel. Bitingstedet i Nykøbing Falster tilhører Kriminalforsorgen.

Vestre Landsrets samlede rejseudgifter til bitingstederne i 2019 kan opgøres til ca. 1,6 mio. kr. og ca. 1,8 mio. kr. i 2021. Vestre Landsret afholdte i 2021 årlige huslejudgifter på henholdsvis ca. 0,6 mio. kr. for bitingstedet i Aalborg og lidt over 2,0 mio. kr. for bitingstedet i Aarhus. Huslejen for bitingstedet i Aalborg vil frem mod 2027 stige til ca. 0,9 mio. kr. For de øvrige bitingsteder i Esbjerg, Sønderborg og Kolding indgår disse som en del af byretternes matrikel.

Hertil kommer den rejsetid, som landsretterne anvender på transport i forbindelse med behandlingen af sager ved bitingstederne, og som i stedet kunne være anvendt i retten eller til sagsbehandling i øvrigt. På årsplan anvender Østre Landsret og Vestre Landsret hver især knap 1,5 dommerårsværk samt henholdsvis ca. 1,5 og ca. 1,8 kontorårsværk på rejsetid til bitingstederne og til opgaver, som på hovedtingstedet normalt udføres af Service-sektionen eller den centrale information.

Bitingstederne indebærer – ud over mistede retsdage som følge af transporttid – også, at landsrettens muligheder for en fleksibel arbejdstilrettelæggelse begrænses. Hvis en ankesag eksempelvis falder væk ved et bitingsted, f.eks. fordi anken hæves med meget kort varsel, vil dommerne i praksis ikke kunne deltage i andre hovedforhandlinger i Viborg eller København ved en anden dommers sygdom eller lignende. Det gælder, selv om dommerne på bitingstedet kan løse andre opgaver den pågældende dag, herunder behandle andre sager på skriftligt grundlag. En retssekretær, som deltager i tjenesterejsen, vil også have begrænsede muligheder for at bistå med sagsbehandlingen på hovedtingstedet ved sygdom eller lignende.

Domstolsstyrelsen har endvidere oplyst, at der udover de løbende udgifter forbundet med betjeningen af bitingstederne på sigt vil være yderligere udgifter til bl.a. en række væsentlige bygningsmæssige investeringer på bitingstederne. Dette skyldes bl.a., at en række af de nuværende bitingsteder ikke har tidssvarende sikkerhedsforhold, adgangsforhold for gangbesværede, passende ventefaciliteter, herunder for bange og utrygge vidner, og ingen eller utilstrækkeligt med celler mv. Hertil giver lokaleforholdene på bitingstederne ikke mulighed for at behandle sager med et større antal tiltalte. Her og nu vil det således efter Domstolsstyrelsens vurdering inden for en kortere

årrække være nødvendigt med bygningsmæssige investeringer til nye bitingsteder i Aalborg, Esbjerg og Nykøbing Falster. Dette må også ses i lyset af det stigende behov for store retssale til sager med mange tiltalte.

Til illustration kan nævnes, at udgifterne til f.eks. en tilbygning med et nyt bitingsted i Esbjerg foreløbigt kan estimeres til lidt over 5 mio. kr. i investeringer og engangsudgifter samt en varig årlig huslejestigning på 4 mio. kr. Skønnet er behæftet med betydelig usikkerhed. På nuværende tidspunkt råder Retten i Esbjerg over et midlertidigt lejemål til en nævningeretssal, hvor de årlige udgifter beløber sig til ca. 1,3 mio. kr. Disse merudgifter kan bl.a. undgås fremadrettet ved at nedlægge landsrettens bitingsted i Esbjerg

Det bemærkes, at der overordnet set udestår konsolidering af de økonomiske konsekvenser forbundet med landsretternes bitingsteder.

Udvalgets overvejelser

1. Udvalget har overvejet et forslag om at nedlægge et, flere eller alle bitingsteder og fordele sagerne herfra mellem hovedtingstedet eller de tilbageværende tingsteder.

Af *tabel 2* fremgår afstand og transportmuligheder mellem Vestre Landsrets og Østre Landsrets hovedtingsteder og bitingsteder.

Tabel 2

Afstand og transportmuligheder mellem Vestre Landsrets og Østre Landsrets hovedtingsteder og bitingsteder

Landsrettens hovedtingsted i Vestre Landsrets kreds:

Viborg, Holstebro, Herning, Randers og Horsens. Holstebro, Herning og Randers ligger inden for en køreafstand i bil fra Viborg på 1 time, mens de fjernereliggende byer Thisted, Ringkøbing og Grenaa i disse retskredse ligger inden for en køreafstand i bil fra Viborg på 1½ time. Det samme gælder Horsens.

Bitingstederne dækker hver én retskreds bortset fra Aalborg, som dækker Aalborg og Hjørring.

Esbjerg og Sønderborg er de bitingsteder, der ligger længst fra Viborg. Esbjerg ligger inden for en køreafstand på ca. 2 timer fra Viborg og Sønderborg lidt over 2¼ timer. Esbjerg og Sønderborg ligger i øvrigt som fjernereliggende byer i disse retskredse inden for en køreafstand i bil fra Kolding på henholdsvis 1 time og 1¼ time. Der kører endvidere direkte tog til Kolding fra Esbjerg og Sønderborg.

Aarhus ligger inden for en køreafstand i bil fra Viborg på 1¼ time og dermed geografisk inden for det område, som i øvrigt dækkes af hovedtingstedet i Viborg. Der kører endvidere direkte tog fra Aarhus til Viborg.

Aalborg ligger også inden for en køreafstand i bil fra Viborg på 1¼ time, mens køreafstanden fra fjernereliggende byer i Hjørring Retskreds overstiger 1½ time. Der er endvidere ikke direkte togforbindelse mellem Viborg og Aalborg, Hjørring eller Frederikshavn.

Landsrettens hovedtingsted i Østre Landsrets kreds:

København, Frederiksberg, Lyngby, Glostrup, Helsingør, Hillerød Roskilde, Holbæk og Næstved. Med offentlig transport kan man rejse til Østre Landsrets tingsted fra disse retskredses bycentre på mindre end 1 time, dog 1¼ time for Holbæk og Næstved. Fra de fjernereliggende byer Slagelse og Kalundborg er rejsetiden med offentlig transport 1½ time henholdsvis lidt mindre end 2 timer. I bil vil transporttiden fra Slagelse til Østre Landsret afhængig af trafikforholdene være ca. 1½ time og fra Kalundborg ca. 1¼ time.

Bitingsstederne i Nykøbing Falster og på Bornholm dækker hver én retskreds, mens bitingsstedet i Odense dækker Odense og Svendborg.

Rejsetiden mellem bitingsstedet i Odense og hovedtingstedet i København er med offentlig transport ca. 2 timer og i bil ca. 2¼ time. Fra bitingsstedet i Nykøbing Falster er rejsetiden med offentlig transport ca. 2 timer og i bil afhængig af trafikforholdene ligeledes ca. 2 timer. Fra fjernereliggende byer på Fyn og Lolland-Falster er rejsetiden over 2 timer.

Rejsetiden mellem Rønne og Østre Landsret i København er med både offentlig transport og i bil mindst 3½ time via Rønne-Ystad. Med fly Rønne-København er rejsetiden til Østre Landsret i København mindst 2½ time.

Udvalget bemærker, at uanset hvilken model der vælges, vil tiltalte gennemsnitligt skulle rejse længere end i dag til hovedforhandlingen i ankesager. I det omfang der skal være vidneførsel under anken, vil vidner og en eventuel bistandsadvokat også kunne få længere rejsetid afhængig af, hvor de kommer fra.

Udvalget finder, at der ikke vil være væsentlige retssikkerhedsmæssige betænkeligheder ved at afskaffe eller indskrænke brugen af landsretternes bitingssteder. Udvalget er dog opmærksom på, at der vil være den retssikkerhedsmæssige betænkelighed, at navnlig ressourcetsvage borgere vil få vanskeligere ved at møde til hovedforhandlingen, hvis alle eller nogle af landsretternes bitingssteder nedlægges, og at tiltaltes anke afvises, hvis tiltalte udebliver.

I forlængelse heraf bemærker udvalget, at de mindre alvorlige straffesager, navnlig bødesager og færdselsager med korte fængselsstraffe og ofte også spørgsmål om frakendelse af førerretten, imidlertid allerede i dag behandles ved hovedtingstederne i Viborg og København, sådan at tiltalte, der bor et andet sted i landet, skal rejse til Viborg eller København for at få sin anke behandlet. I disse mindre alvorlige straffesager skal tiltalte således allerede rejse til Viborg eller København for at få behandlet sin anke til landsretten.

De straffesager, som vil blive berørt af en afskaffelse eller indskrænkning af anvendelsen af landsretternes bitingssteder, vil have en mere alvorlig karakter, og der vil dermed i en mindre grad end i de sager, hvor kravet om at møde i Viborg eller København allerede gælder, kunne rejses spørgsmål om proportionaliteten i et sådant krav. I øvrigt behandles civile sager også kun ved hovedtingstederne i Viborg og København. I civile sager er det dog ikke i samme grad som i straffesager et krav, at parten møder personligt, for at anken kan behandles. I praksis møder parten dog personligt i de fleste civile ankesager bl.a. for at afgive forklaring, ligesom vidner i civile sager som udgangspunkt skal til Viborg eller København for at afgive forklaring.

Udvalget finder, at det er et politisk spørgsmål, om og i givet fald i hvilket omfang den ordning med bitingsteder til behandling af visse straffesager i landsretten, som blev indført i 1919, skal opretholdes, herunder i hvilket omfang de hensyn, der begrundes landsretternes bitingsteder, vejer tungere end det betydelige ressourceforbrug, som er forbundet med helt eller delvist at opretholde de nuværende bitingsteder.

Udvalget anbefaler, at der gennemføres en dybdegående analyse af de samlede økonomiske konsekvenser ved at nedlægge bitingsteder og fordele sagerne herfra alene til hovedtingstedet og/eller de tilbageværende bitingsteder, eventuelt som led i en samlet analyse af domstolsstrukturen. I denne analyse vil det eventuelle behov for yderligere retssalskapacitet på hovedtingstedet eller på et andet bitingsted ved helt eller delvist at nedlægge bitingsteder også kunne indgå.

Udvalget har med henblik på at frigøre ressourcer på kort sigt overvejet at nedlægge bitingstedet i Nykøbing Falster og overføre sagerne til hovedtingstedet i København.

Det vurderes at kunne frigøre samlet 1,1 mio. kr. årligt fuldt indfaset i domstolen, hvis sagerne fra bitingstedet i Nykøbing Falster overføres til hovedtingstedet i København. Ressourcefrigørelsen kan henføres til en reduktion i landsrettens rejseudgifter samt en frigørelse af 0,2 årsværk for kontorfunktionærer og 0,4 dommerårsværk.

Det bemærkes, at der i potentialeberegningerne ikke er indregnet øgede udgifter til transport til lægdommere, vidner mv. som følge af, at sagerne flyttes til København.

Forslaget skal ses i lyset af, at Domstolsstyrelsen har oplyst, at der – såfremt landsrettens bitingsted i Nykøbing Falster opretholdes – vil være behov for at etablere en tilbygning i forbindelse med byrettens eksisterende lokaler til brug for Østre Landsret og byretten. Dette skyldes, at de nuværende lokaler på dette bitingstedet bl.a. ikke har tidssvarende sikkerhedskontrol, adgangsforskel for gangbesværede, passende ventefaciliteter og celler mv. Lokaleforholdene på bitingstedet giver endvidere ikke mulighed for at behandle sager med et større antal tiltalte.

Såfremt der er et ønske om at opretholde landsrettens bitingsted i Nykøbing Falster og etablere en tilbygning, har Domstolsstyrelsen estimeret omkostningerne ved en sådan ny tilbygning til 4,5 mio. kr. i investeringer og

engangsudgifter samt en varig årlig huslejestigning på 1,3 mio. kr. Det bemærkes, at de økonomiske estimater er behæftet med betydelig usikkerhed og vil skulle konsolideres nærmere. Det bemærkes hertil, at eventuelle beslutninger og de tilhørende udgifter til bygningsmæssige tiltag vil skulle håndteres i anden regi.

Forslaget skal også ses i lyset af, at Østre Landsret har oplyst, at det med det nuværende antal afdelinger og den nuværende sagsportefølje er landsrettens vurdering, at retssalskapaciteten på hovedtingstedet vil kunne rumme det øgede antal retsdage som følge af en nedlæggelse af bitingstedet i Nykøbing Falster. Det bemærkes dog, at berammelsesopgaven alt andet lige må forventes at blive mere ressourcekrævende, i det omfang der på hovedtingstedet skal findes plads til flere længerevarende straffesager.

Udvalget kan på den baggrund anbefale at nedlægge bitingstedet i Nykøbing Falster og overføre sagerne til hovedtingstedet i København.

2. Udvalget har overvejet et forslag om at justere reglerne om, at landsretten kan sættes uden for det sædvanlige tingsted, med henblik på at give landsretterne en lidt større fleksibilitet end efter de gældende regler.³

Landsretten kan efter de gældende regler bestemme, at landsretten skal sættes uden for det sædvanlige tingsted, når det findes hensigtsmæssigt af hensyn til sagens behandling inden for rimelig tid eller af andre særlige grunde. Bestemmelsen kan bl.a. anvendes, når der ved det pågældende tingsted er mangel på tilstrækkelig store ledige retslokaler eller mangel på retslokaler med nødvendige tekniske eller sikkerhedsmæssige faciliteter.

Ved en justering af de gældende regler kan der lægges op til at give retten et lidt friere skøn til at beslutte, om en sag af hensyn til hurtigere berømmelse skal behandles ved et bitingsted eller ved hovedtingstedet uanset sagens geografiske tilknytning. Det vil i så fald medvirke til hurtigere sagsbehandlingstid. Landsretternes udnyttelse af den samlede lokalekapacitet vil dermed blive mere fleksibel.

Der bør dog fortsat også lægges vægt på, om sagens parter, advokater, vidner m.fl. pålægges en uforholdsmæssigt belastende rejseaktivitet ved at sagen behandles uden for det sædvanlige tingsted. Udvalget forudsætter således, at der stadig ved anvendelsen af ordningen vil skulle tages hensyn til,

---

³ Retsplejelovens § 8, stk. 4 og 5.

om der er mange lokale vidner, som vil få længere rejsetid, hvis sagen flyttes til et andet tingsted, og til sagens lokale forankring i bredere forstand og den deraf følgende betydning af, at sagen behandles med lægdommere fra det pågældende tingsteds område.

Der vil derfor samlet set kun være tale om en mindre justering. I det omfang en sag behandles ved hovedtingstedet i stedet for et bidingsted, vil landsrettens personale spare rejsetid og rejseudgifter, mens det omvendte vil være tilfældet, hvis en sag behandles ved et bidingsted i stedet for ved hovedtingstedet.

Udvalget kan på den baggrund anbefale at justere reglerne om, at landsretten kan sættes uden for det sædvanlige tingsted, med henblik på at give landsretterne en lidt større fleksibilitet end efter de gældende regler.

3. De økonomiske konsekvenser af forslagene er opsummeret nedenfor, jf. tabel 3.

Tabel 3		
Potentiale ved implementering af tiltag		
<i>Mio. kr.</i>	Årligt potentiale, fuldt indfaset	Implementeringsomkostninger
I alt	1,1	-
1. Nedlæggelse af Østre Landsrets bidingsted i Nykøbing Falster og overførelse af sager til hovedtingsted i København	1,1	-
2. Mulighed for at retten efter et skøn kan beslutte, om en sag af hensyn til hurtigere berømmelse skal behandles ved henholdsvis et bidingsted eller hovedtingsted uanset sagens geografiske tilknytning	-	-

Anm.: Potentialeberegningerne tager udgangspunkt i relevante opgørelser for 2019, idet domstolenes aktiviteter, antal af sager mv. i 2020 og 2021 vurderes at have været påvirket covid-19.

Kilde: Justitsministeriet på baggrund af data fra Domstolsstyrelsen.

Det bemærkes, at der udestår konsolidering af de økonomiske konsekvenser. Der vil derfor blive foretaget justeringer i skønnet for potentialet ved implementering af tiltagene.